

Landøkonomiske Blandinger, udtagne af fremmed Litteratur.

Prøver af Alb. Blochs Meddelelser.

Som practisk; theoretisk Landmand og systematisk Skribent i Faget har ingen siden Thaar tildraget sig den Opmærksomhed i Tydskland, som Albrecht Bloch.

Jeg har derfor anseet det for nyttigt fra Tid til anden at meddele i Tidsskriftet saadanne Bemærkninger fra hans Haand, for hvilke jeg kan formode, at den danske Landmand vil have nærmest Interesse, og det vil saaledes ikke være upassende, idet jeg hermed gjør Begyndelsen, at forudsikke Blochs Fortale til de 3 Bind, han fra 1830—33 har udgivet under Titel: "Mittheilungen landwirthschaftlicher Erfahrungen, Ansichten und Grundsätze".

"Nærværende Værk i 3 Bind indeholder det Videskærsdigste af alle mine landøkonomiske Forsøg og Erfaringer, samt deraf flydende Grundsætninger, som jeg har erhvervet og tilegnet mig. Det er min oprigtige Troesbekjendelse om, hvorledes jeg, efter en uafbrudt 40aarig Praxis, nu tænker over de Gjenstande jeg foredrager, hvad jeg anseer for Godt, hvad der er lykkedes mig og hvad der har flaaet mig feil.

Ved den store Forskjærlighed, jeg som Landmand

havde for mit Sag, med Lyst til Fremmskridt og til at gjøre alle Slags Forsøg, kunde det ikke feile, at Meget mislykkedes, at mangen ivrig forfulgt Plan kostede Offre uden anden Løn, end Berigtigelsen af mine Ideer og Grundsætninger. Jeg undseer mig ikke ved aabenhjertig at tilstaae hvor jeg har feilet og gjort Misgreb; jeg holder det endog for Pligt at tale herom paa sit Sted, at gjøre opmærksom derpaa og advare. Vort Sags store Omfang tillader altfor mange vildledende Afveie; Meget, for ikke at sige det Meste, kræver for lang Tid til at vi kunne være istand til at drage et rigtigt Resultat af vor Erfaring; Tiden, og med den vort Liv, har altfor raske Binger, og jeg skulde derfor være af den Tro, at vi ældre Laadmænd kunne stifte den største Nytte for Nutid og Fremtid, ikke alene ved at anbefale det Gode, men isærdeleshed ved en aaben Tilstaaelse af vore stussede Forventninger og de Feil eller Misgreb vi have begaaet.

Det er ikke mit Forsæt, ved de i nærværende Bærf meddeelte Erfaringer og udtalte Grundsætninger, at modsiges Andres, langt fortjenstfuldere Mænds, Meninger og foredragne Lære, men kun at fremstille, paa hvilken Standpunkt vi nu staae i den landoekonomiske Praxis, og hvorledes en Mand, som fra tidligste Ungdom med stor Lyst og Udholdenhed opoffrede sig til Landvæsenet, nu efter en mangeaarig uafbrudt Praxis dømmer om landoekonomiske Forhold, og hvad han under sine Bestræ-

belfer og utrættelige Forskning har anseet for Godt, og for værd at efterligne eller at dadle. Af mine nedskrevne Erfaringer har jeg i de 10 sidste Aar ud-
draget samtlige Gjenstande, der ere omhandlede i mit Værk, og ikke alene benyttet dem til Underviisning, men isærdeleshed til mine Fremtids Studia. Jeg har behandlet enhver Gjenstand som et opkastet Spørgsmaal, og søgt at besvare samme, hvilket forekom mig at lette saavel Foredraget, som Efterfølgningen af enkelte Gjenstande.

I alle Beregninger, hvor det kom an paa at bestemme Værdien af et landligt Produkt, har jeg betjent mig af en idealfk Mynt, idet jeg har sammenlignet dem alle tilhobe med Værdien af Rug. Denne Maade har jeg, især naar Talen er om Fremtiden, fundet mere hensigtsmæssig, end Beregning efter klingende Mynt. Ved Maal og Vægt har jeg antaget det nu her i Schlesien nylig indførte Preussiske, men til Lettelse ved Sammenligninger hosføiet i Slutningen af Værket en Reduc-tions-Tabel.

Schierau d. 1ste Decbr. 1829.

Albrecht Bloch".

Om Winter-Raps.

Jeg holder det kun tilraadeligt at dyrke Raps i det Store for saadanne Avlsbrug, hvis Jorder ere overmaade frugtbare og indeholde stor Gjøds-
ningskraft. I enhver anden Bedrift, der ikke er i Besiddelse af denne Rigdomsfylde, finder Rapsdyrk-

ning kun Sted, til Skade for de øvrige Markfrugter og Qvægablen, da den kun forskaffer Eieren en tilsyneladende temporair, men ikke nogen varig Fordeel.

En uforholdsmæssig Dyrkning af Kaps, saasvelfsom af alle saadanne Væxter, hvilke kun afgive lidet til Gjødskning, men en desto større Penge-Indtægt, egner sig i Almindelighed, og med Undtagelse af berørte Tilfælde, bedst for Forpagteren og en saadan Landmand, der staaer i Begreb med at forlade sin Eiendom; thi disse Frugter give i de sidste Aar af Driften undertiden et Middel ihænde, til at drage en større reen Indtægt af Jorden, end den, Sæd-Dyrkning kan forskaffe, naar det ikke er os tilladt at sælge Halmen.

Kaps giver lidet Straae, som tilmed har en ringe Værdi; men beregne vi Gjennemsnits-Prisen paa Kaps, iberegnet Straaets Værdi, og sammensligne dermed Gjennemsnits-Prisen paa andre sikke Sædarter, som Vinterhvede eller Rug inclusive Straaet, bortfalder, i Almindelighed taget, den overveiende Fordeel ved Kapsen.

Kaps kræver en kraftig, muldrig, tilbørlig bindende og stærkt gjødet Jord, hvis Underlag er modtageligt for det overflødige Vand.

Dens sædvanlige Plads er Brakmarken, hvor den dyrkes foran Hvede eller Rug. Er nu den Jord, som bærer Kaps, i høj Grad bindende eller vandholdig, lykkes Vintersæd efter Kaps ofte for-

trinlig; i modsat Fald giver den en betydelig ringere Indtægt, end naar den dyrkes i selve Brakken.

Marken maa, naar Rapsen skal saaes, almindeligviis i August Maaned, være vel gjennearbejdet og Jordsmonnet klart, men ingenlunde pulveriseret. Radsaaes Rapsen, sparer man den halve Udsæd og sikkrer sig Indtægten mere end ved Bredsaaning. Er Udsæden steet for tyk, maa Harven bruges i samme Dieblig man bliver det vaer paa den opkommende Sæd; derimod har det Tid til Efteraaret med at fortynde, da de optagne Planter kunne anbringes, hvor Rapsen staaer tyndt.

Vinterrapsen er en usikker Frugt, og har mange Fjender. Den lider ofte af Vinterfugtighed, Jordlopper, Raalorme og Glimmerbøsser, hvilke i Blomsstringstiden sætte sig i Blomsteret og kunne tilintetgjøre det bedste Haab om en god Høst.

Dyrke vi Rapsen paa Jord, som ganske egner sig for den, kunne vi i Gjennemsnit gjøre Regning paa, at den i 5 Aar kun fuldkommen vil lykkes de 3. Naar den, efterat være omhugget, er bleven saa tør, at den lader sig tørste, gjør man bedst i saa hurtigt, som muligt, at foranstalte dette, og bringe den, helst uden at sammenbindes, med Forsigtighed til sit Bestemmelsessted. Pakkes den utærsket sammen i Laden og bliver flere Dage liggende i denne Tilstand, tager den Varme til sig, til Skade for Frø og Straa.

D m H v e d e.

Det er altid et godt Tegn paa en rigtig Cultur, naar Jordsmonnet, efterat have modtaget sin bestemte Bearbejdning til Sæd, med Lethed lader sig smuldre af Harven i smaa Dele. Al Pulveriseren, eller Jordens Forvandling til Støv, virker skadelig, isærdeleshed under den sidste Bearbejdning til Sæd. Jorden berøves herved den mekaniske Form, som den bør have for at trække Frugtbarhed til sig fra Atmosphæren og taber saaledes i Kraft. Det er desuden den Grad af Forraadnelse, som bevirkes ved en god Cultur, og som uden at udtørre Jorden eller gjøre den pulveragtig, forsætter den i en sprød, mild og løs Tilstand, det er denne, og ikke Jordens Pulveriseren, som tilveiebringer Frugtbarheden, og bevirker at de dyrkede Afgrøder lykkes.

Dyrkes Hvede efter en forangaaende Sædart, maa Jorden alt til denne have modtaget sin fuldkomne Behandling, saaledes, at der til Hveden kun pløies eengang. Er denne forangaaende Sæd ikke fuldkommen lykkedes, saaledes, at der til Hveden skulde behøves mere end een Pløining, da kan man i Almindelighed ikke gjøre Regning paa en fuldkommen Høst. Ved den gjentagne Pløining og Harvning bliver Jorden for smuldret og tør, og hindres i den ovenommeldte Forraadnelse, hvorimod den ved een Pløining kun, at sige i det nævnte Tilfælde, faaer Tid at sætte sig til Saaeningen, ligesom den og, idetmindste for en Deel, gjenbinder den Egenskab,

at holde paa Fugtigheden, hvilken den forangaaende Sæd har berøvet den.

Hveden ynder en tynd Bedækning af Jord; havde man det i sin Magt, at bringe Sæden idet høieste 1 Tomme dybt i Jorden, vilde dette være det ønskværdigste Leie for Sædefornet; kommer dette til at ligge for dybt, bliver Planten svag og sygelig, de første Trevlerodder, som Korret skyder i Dybden, hændse snart efter, og Planten nødes til at skyde nye Rodder ved Overfladen af Jorden, hvorved den naturligtviis maa svækkes meget. Der som vi efter en Udsæd undersøgte de svage, kummerlige Planter, vilde vi som oftest finde, at Sædefornets for dybe Leie er Skyld heri. Det er ikke det vanskeligste at fordele Sædefornet paa Marken temmelig ligelig; men at skaffe det sit forønskede Leie i Jorden, er neppe endnu til Fuldkommenhed lykkedes Noget, og heri ligger ogsaa Aarsagen, hvorfor vi maae bruge 3 Gange saamegen Udsæd imod hvad man ellers havde nødig.

Aarsagerne til en mindre fuldkommen Høst ere som oftest:

- a. En upassende Jordart.
- b. En upassende Plads i Sædomløbet.
- c. Ufuldkommen, umoden høstet, Saaesæd og en for tyk Udsæd.
- d. At Sædefornet enten bringes for dybt, eller ikke dybt nok ned.
- e. For sildig Saaening.

f. En urigtig Behandlingsmaade af Jorden, og
g. En Mark, der er saa ureen, at Ufrudtet, al
Harvning uagtet, ikke kan skjules.

Kornbrand er den Sygdom, hvorved Kornet i
Aret kun for endeel angribes af Brand. Støvbrand
derimod, hvorved samtlige Korn i Aret forvandles
til brandet, forrustet Støv. Det er sjeldent at man
i Aret, der have Kornbrand, finder enkelte sunde Korn,
men det er aldrig Tilfældet i dem, som indeholde
Støvbrand. Ligesaalidet finder man brandede og
sunde Aret paa et og samme Skud, dette er et ta-
lende Beviis for, at Uarsagen til Brand kun maa
søges i Sædekornet eller i selve Jorden, som giver
det Næring. Sædvanligviis tilskriver man Sædes-
kornets Ufuldkommenhed Uarsagen til denne Syg-
dom, ligesom det og er Tilfældet, at Saaesæd fra
en brandet Mark atter overfører denne Sygdom
paa andre Steder osv. osv.

J alt dette kan jeg dog ikke være enig, da Er-
faring ofte har viist mig, at Agre, som engang ere
disponerede til denne Sygdom, avle Støv og Korn-
brand, om man end har brugt den meest udsøgte
Saaesæd. Derimod kan man igjen finde Agre, som
flet ingen Disposition have hertil, og hvor der hver-
ken kommer Støv eller Kornbrand, Udsæden være
saa enten god eller flet.

Jeg maa være af den Formening, at Uarsag
til Brand i Hveden kun alene ligger i Jorden, og
at baade Korn og Støvbrand kun fremkommer un-

der visse herskende Forhold, i saadan Jord, som indeholder mange uopløste Jerndele. Hveden hører til de Plantearter, som fortære en stor Deel opløst Jern, ja det synes endog, som om denne Egenkab fremmer Plantens Væxt. Paa en stærk jernholdig Mark, der isvrigt er kraftig og velgjødet, staaer Hveden i Almindelighed i Begyndelsen meget yppig. Men befindes der i Jorden mange raa Jerndele, som opløse sig just paa den Tid Sæden begynder at spire og Planten at faae Liv, saa tager den mere Jern til sig end den har godt af, og Følgen er Brand.

Bliver en Uger, som indeholder mange raa Jerndele, gjødet om Efteraaret ved Saaetid i varmt og fugtigt Veirlig, saa begunstiger Gjødningen Jernets Opløsning, og Følgen bliver sædvanlig Stovbrand. Er Veirliget derimod om Efteraaret ikke gunstigt for Jernets Opløsning, foregaaer denne sædvanligviis først om Foraaret, Planten er da alt kraftig, Axet har allerede dannet sig i Straaet, Jernet kan ikke mere virke aldeles forstyrrende, alligevel blive Kornene ufuldkomne og angrebne af Rust, hvilket er Kornbrand. Flere Forsøg med jernholdig Jord, hvilke jeg har anstillet paa Mark og i Have, bekræfte denne min Hypothese.

For altsaa at undgaae Brand, maa man saae sin Hvede i Jord, som er fri for uopløste Jerndele, ikke pløie dybere til Hveden, end Jorden forhen har været cultiveret, Gjødningen maa udføres saa tidlig

muligt for tilbørlig at blandes og itide at kunne opløse det raa Jern. Det er dog at formode, at umodent, ufuldkomment Sædeforn paa en jernholdig Mark maa formere de brandige Ur, thi de formere Antallet af svage Planter, og saadanne ere just meest udsatte for Sygdommen. Gjerne vil jeg iøvrigt indrømme, at der kan gives andre Aarsager til Brand i Hvede, men alle de Forsøg, jeg har anstillet paa Marken og i Haven med jernholdig Jord og Cyre, stemme deri overeens, at man ved Hjælp af disse Dele og Gjødning kan frembringe Støv og Kornbrand i Hvede.

Har Jorden om Foraaret sat Skorpe og tørt Veirlig eller Barfrost forarsaget Nidser, er Unveirsdelsen af Harven fordeelig, naar et heldigt Veirlig følger ovenpaa. Ligeledes er det og nyttigt at tromle den Hvedejord, som har en huul Beliggenhed, der ved Frosten er hævet iveiret. Bedre var det dog, naar Hveden om Foraaret hverken havde Harven eller Tromlen nødvendig. Aarsagen til at Vintersædskjorden om Efteraaret og Vinteren sætter sig formesget og bliver for fast, og i Foraaret faaer Nidser, hvilken Tilstand altid bevirker et minus i Indtægten, ligger sædvanlig i en urigtig Dyrrningsmaade; Jorden kan enten være for stærk pulveriseret og udtørret, eller den forangaaende Sæddyrkning have berøvet Jorden den mechaniske Egenkab, som den nu i samme Aar behøver til Vintersæden. Gik Hveden altid sin rette Plads, vilde man, i de fleste Tilfælde,

fra Udsæd til Høst ikke have nødig at røre den hverken med Harve eller Tromle.

D m R u g.

Af alle Sædarter er Rugen usfridig den fortrinligste; paa kraftfuld muldrig Jord, som kan holde paa Fugtigheden og har et gjennemladende Underlag, giver den den største Høst af Korn og Straae, saavel efter Vægt som Volumen. Den høieste og sikreste Indtægt giver Rugen i reen Brak; men mangler Jorden bindende eller vandholdig Egenskab, lykkes den bedst i Jord efter flere Aars Hvile og Afbenyttelse til Græsgang; er Jorden derimod meget bindende, ligger sidt uden gjennemladende Underlag, lykkes Rugen bedst efter en forangaaende Sæd, f. Ex. Værter eller Bifker, og er det nu tilmed et vaadt Aar, da lykkes den bedre saaledes, end i den rene Brak, men dette er og det eneste Tilfælde, hvor en forangaaende Sæddyrkning kan virke fordeelsagtigt paa den følgende Rug. Lægger man i det samme Aar en Afgrøde foran Rugen, og Jorden ikke har et Overmaal af Fasthed og Fugtighed, berøves den den Grad af sammenholdende og fugtig Egenskab, som Rugen forlanger for ganske at lykkes. Jorden bliver for tør, for pulveragtig, den sletter sig ikke fast nok til Rugens Rod for at beskytte denne mod ugunstigt Veirlig, kolde Vinde, stærk Frost og Hede. Dette er sagt med Hensyn til naar vi attraae den høieste og sikreste Indtægt

af vor Rugjord; isvrigt kan Rugen gjerne give en passende Indtægt efter en forangaaende Sæd; er Jorden blot muldrig, lykkes Korn og Straae efter Omstændighederne ret godt, i modsat Tilfælde maa man gjødste middelmaadig. Rugen giver i 3die, 4de ja 5te Aar efter Gjødning endnu en antagelig Høst, naar kun Jorden har gammel Kraft og nydt Hvile, helst som Græsgang, 1 à 2 Aar før den bruges til Rug. Den Kraft, Jorden kan have tabt ved en forangaaende Sæd, erstattes i de fleste Tilfælde ved eet Aars Hvile fra Ploven, Jordens Egenskab selv maa isvrigt bestemme, om eet eller to Aars Hvile er fornøden, og det Antal af Aar Jorden har hvilet i samt den foregaaende Behandling vil saaledes igjen bestemme, hvor ofte der skal ploies til Rugen fra 1 til 4 Gange; men man vogte sig nøie for at skade ved en altfor omhyggelig Cultur, thi kunne 3 Ploininger være tilstrækkelige, skader den 4de. Den høieste Indtægt kan og kun forventes, naar den forangaaende Cultur og Underlaget tillader en Ploining paa 7 à 8, ja flere Sommer. Paa let Jord ynder Rugen at nedbringes 2 Sommer, paa alle andre Jordarter kun idet høieste 1 Somme.

Det minus i en mindre fuldkommen Høst, som Aarets Veirforandringer kunne foraarsage, kan i aarligt Gjennemsnit ikke beløbe sig til mere end $\frac{1}{20}$ af en aldeles fuldkommen Høst; det Øvrige gaaer paa en urigtig Culturs Regning; er Dyrkningen altsaa fuldkommen i sin Orden, kunne vi i 20 Aar med Sik-

ferhed gjøre Regning paa en fuldkommen Rughøst i 19 Aar.

Honningdug bestaaer af en flæbende, sødsmaagende Substant, som kommer ud fra Rugplanten selv, og det kun da, naar en Standsning har fundet Sted i Væksten, og varmt frugtbart Veir følger derpaa. Isærdeleshed er dette Tilfældet, naar et frugtbart Efteraar begunstiger Rugens Vækning, og vi derefter faae et tørt, ufrugtbart Foraar. Planterne kunne ikke uddannes af Mangel paa Varme og Fugtighed; de staae i en kummerlig Vegetation. Naar de nu begynde at skyde, blive Skuddene ulige, og indtræffer der nu i Blomstertiden, eller strax derpaa, varmt Veirlig med frugtbar Regn, saa strømmer et Overmaal af Frugtbarhed fra Atmosfæren og Jorden over i den svage Plante. Det foregaaende frugtbare Efteraar gav Leilighed til, at Rugplanterne kunde sætte stærke Rødder, som ikke nu staae i rette Forhold til den kummerlige Plante; Rødderne indsuge med Begjerlighed Livskraften og tilføre Planterne den, hvis Bædskfar da springe, og den Saft kommer frem, som vi kalde Honningdug. I saadanne Aargange ere Kornene langt ufuldkommene, og Straaet faaer heller ikke sin behørig Længde. Som Dvægfoder har det imidlertid ingen skadelig Virkning, selv Bierne samle Honning af det, og muligt Sygdommen heraf har faaet sit Navn.

Com et Beviis paa at denne Saft ikke kom:

mer fra Atmosfæren, men avles i Planten selv, tjener den Omstændighed, at Sygdommen kun findes hos Vinter- og Sommerrog, men uden at angribe andre Planter, der kunne staae derimellem.

Naar Moderkornet fremkommer paa Rugen, skeer det sædvanlig, naar Veirliget er ufrugtbart paa den Tid Kornet dannes, og der da paa eengang indtræffer frugtbart varmt Veirlig ovenpaa. Arenes svage Korn formaae ikke at tage imod den Mæsse af Næringsfaster, som i det frugtbare Veir strømme til, de skaffe sig derfor en Udvei hist og her i Arene, og Næringsfasten danner nu den Udvæxt, som kaldes "Moderkorn," sædvanlig 3 à 4 Gange sværere end et fuldkomment Rugkorn, og indeholder et blaaltigt Meelstof. Mængde heraf giver et slet, smagløst, blaasort Brød. Honningdug og Ansats til Moderkornet ere sædvanlig forenede, den første lader sig kun tilsyne en Tidlang isorveien.

Sneglebid forarsage visse Uargange i mange Egne stor Skade paa Vintersæden, især hvor den dyrkes paa løse, porøse Jorder efter forangaaende Sæd; findes efter denne mange uforraadnede Rødder; begunstiger dette Sneglenes Formerelse. Om Dagen, naar Solen skinner, er Sneglen i Jorden, men efter Solens Nedgang anfalder den Planterne, og skjuler sig først om Morgenens i Jorden igjen, naar Duggen svinder. Keen Brak og Anvendelse af en stærk Kalk- eller Aske-Gjødning er det bedste Middel imod Sneglene. En deraf angreben Mark

reddes kun ved at udftrøe tør Afke af Løv eller Brænde, hvoraf i det mindste bruges pro Morgen (180 □ Roder) henved 8 Edr. Sneglene ere for smaae og Agrene i Almindelighed for jævne til at Tromlen kan hjælpe, og at jage Gaardvænderne ud paa saadanne Steder lader sig vel neppe udføre, da de formodentlig foretrække Sønnen om Natten.

Dersom man høster sin Rug ved fuldkommen Modenhed, er et betydeligt Sædtab dermed forenet, hvilket endmere forøges, dersom Regnveir indtræffer før Sæden bliver bunden; Tabet indeholder desuden de fuldkomne og bedste Korn. Den ikke aldeles fuldmoden høstede Rug modstaaer bedre ondt Veir, Straaet er kraftigere og ikke dunkelgult, Kornet sidder fastere i Axet og falder ei saa let ud, det faaer en lysere, smukkere Farve, giver et hvidere Meel og er bedre Handelsvare, hvilke Fordele mange Gange opveie hvad der ellers kunde indvendes derimod, f. Ex. en vanskeligere Reentærstning osv.

(Fortsættes).

Hesteavl i Tydskland.

(Af „oekonomische Neuigkeiten, 1833“).

Øst: Preussien og Lithauen ere de Provindser af det preussiske Monarkie, i hvilke der tillægges de fleste Heste. I Aaret 1826 var deres Antal 330,140 Stk., som i Gjennemsnit udgjorde 470 paa □ Milen, hvilket man ikke finder i noget andet Land i Europa. Herefter har Westphalen de fleste Heste,

240 pr. □ Mill. Vestpreussens 250 og Brandenburg 240 osv. I hele Monarkiet var dengang 1,402,348 Heste, hvoraf omtrent fra 250 til 280000 vare Hopper, bestemte til Bedækning, og de 45000 af disse ved Stutteriehingsse.

En Kunstig Maade at fremvirke KoeKopper.

(Af Gamme).

Naar En er død af de naturlige Kopper medens Materien endnu er flydende, eller og naar en saadan Syg lider i betydelig Grad, og hans Bærelse ikke har været udluftet, tager man, enten strax efter den Døde, eller henimod den 14de Dag fra den Syge, det uldne Sengeteppe, medens det tilgavns er gjennemtrængt af Smitten, ruller det sammen paa den endnu varme Seng, vikler det i et Stykke Lærred og bringer det til en ung Koe, man til dette Niemed har affondret; her udbreder man det over Koen og befæster det ved For- og Bagbenene, saaledes at det ikke kan rystes af. Efter Forløb af 24 Timer kan man igjen lægge det paa en anden Koe o. s. v., ifald man ønsker at underkaste Flere Forsøget. Herpaa spændes Leppet ud foran Koen, langs med KoeKrybben eller Gammen, saaledes at den kan indaande Uddunstningen, der nu stiger ned fra opad. Efter nogle Dage bliver Koen syg og faaer Feber, henimod den 4de, 5te Dag af Sygdommen bryde smaa Blegne frem paa Yveret og andre Dele af Legemet, hvilke paa sædvanlig Maade

uddanne sig til Køfopper og fyldest med Vædske, hvilken nu som den ægte Vaccine kan anvendes til Vaccination for Mennesker den 4de à 6te Dag efter at de ere udbrudte og saaledes afgive en virkelig Beskyttelse mod de naturlige Kopper. Naar et saadant uldent Teppe, som ovenbeskrevne, rulles fast sammen og strax endnu paa den varme Seng vikles i et Linnedstykke med Papiir endnu udenom, som slutter godt, og derpaa pakkes tilbørlig fast ind i en lille Kasse, kan det over i to Aar beholde Smitten ved sig, og naar det bevares paa et køligt skyggefuldt Sted, hvis Temperatur ikke er under 0 og ikke over + 10° Reaumur, kan det til enhver Tid tjene til at fremvirke Kopper paa Røer.

Den sorte Erfurtske Røddike.

(Af Gamme.)

Den sorte, store, lange Vinterreddike (*Raphanus niger* Lin.) dyrkes isærdeleshed i Erfurt og forsendes derfra aarlig i stor Mængde til Udlandet. Allerede Plinius omtaler den saaledes, at han ligner dens Størrelse ved smaae Børns. Dens Dyrkningsmaade i Erfurt er simpel. Paa det Beed, som endnu i samme Aar skal bære Raalarter og Agurker — thi man vælger et Stykke Jord, som i nogle Aar efter hinanden har baaret disse Grønsager — saer man Frøet mellem Pindse og St. Hans Dag, kort efter en dygtig Regn; Frøet saes i smaae Huller, 1 Tomme dybe og med 1 Alens Mellemrum, 4 à

5 Korn i hvert; om kort Tid vise de smaae Planter sig og skyde stærk og frodig iveiret. Falder ingen Regn paa den Tid, maae Hullerne gjennestrækkes af Vand før Frøet lægges og bedækkes med Jord, hvorefter man i vedholdende Lørke flittig maa komme til Hjælp med Vanding.

Der foregaaer ofte Bedragerie med Frøet, hvorimod man maa vide at sikke sig.

I Erfurt modnes denne Reddike i September, men man gjør bedst i at lade den staae til Slutningen af October, for endnu sildig at kunne nyde og forsende af den. Man maa med Forsigtighed og Omhu løfte den af Jorden, at den ved Salg eller Forsendelse kan beholde sin smukke Form og sit gode kraftfulde Udseende. Det optagne Forraad opbevares i Kjelderens i tørt Strandsand Vinteren over, og tjener til at nydes paa mangehaande Maader; den skjæres i smaae Skiver mellem Brunskars, eller rives derimellem med et eget Instruement, og spises som en velsmagende kraftig Salat. Den bruges som Gennop til kogt Drefjød. Den opbarmer Maben, og, skaaret i runde Skiver med Salt eller Sukker paa, er den et herligt Lægemiddel til at vække den tabte Lyst til Spise og Drikke. Den har andre gode Egenskaber i Virkning tilfælles med Kommen, hvilken den dog overgaaer. Mod Hæshed, Hoste og Kathar skaffer den Hjælp og Lindring; man tager nemlig en ikke altfor stor Reddike og udhuler i Midten foroven en Fordybning af Stor-

relse som en Balnød og fylder samme med stødt, hvidt Kandisukker, hvilken Saft man uddrækker, naar Sukkeret er smeltet. Efter gjentagen Nydelse er det Onde hævet, og hvo som eengang har brugt denne Kuur forlader den ikke.

Paa Grund af disse Egenheder forsendes aarlig den Erfurtske Reddike til Gotha, Weimar, Arnstadt, Langensalza, Mühlhausen og mange flere Steder. Den maa omhyggelig skjælnes fra den sorte, haarde Tidlig; eller Sommerreddike.

Om Runkelroens Dyrkningsmaade i Tyskland.

(Af Samme; med et Par forudskikkede Bemærkninger af Oversætteren.)

Imedens det franske Continental-System herskede under Keiserdømmet, spogede man i Frankrig med Sukkerets Tilberedning af Runkelroer, og hvo som attraaede at insinuere sig hos Keiseren, lagde sig efter denne Plantes Dyrkning. Napoleon skal endog altid have haft hængende ved Kaminen i sit Værelse et Stykke Sukker af Runkelroer. Senere har man dog bragt det betydeligt videre, og for Tiden er der af Hr. Brome Chévalier i Paris opfundet en ny Maade at raffinere dette Sukker paa, hvorefter der istedetfor 5 à 6 pCt. Sukker nu bekommes $10\frac{3}{10}$ pCt., ligesom og selve Runkelroes dyrkningen i Frankrig skal drives godt og i det Store.

Lægger man imidlertid Mærke til hvad der i

de senere Aar er passeret i Sukkerorets Hjem, at f. E. Negerflaverne i det engelske Vestindien inden 10 Aar kunne vente deres Frihed, og at de hade Arbeidet ved denne Høst isærdeleshed, saa er den Formodning ikke urimelig, at det kunde gaae baade her og paa andre Steder, som det er gaaet paa Hayti (St. Domingo). Saalænge Negerne paa denne De vare Slaver, frembragtes her aarlig 200 Millioner Pd. Sukker, nu Hayti udgjør en Fristat, henter den sit Forbrug af Sukker fra Jamaica og Cuba. Hvad vilde der under saadanne Omstændigheder blive af Europas Trang til Sukker, og hvad af de mange Sukkerraffinaderier? Hamborg havde f. Ex. f. A. 200 Sukkerraffinaderier og forarbejder aarlig over 95 Millioner Pund raat Sukker. Disse Hensyn kunne, ikke urimelig, fremme Forsøgene af Runkelroens Sukkerfabrikation i Europa. I Frankrig lader det til at gaae heldigt hermed; i Tydskland derimod ikke endnu, hvilket vil kunne bemærkes af nedenstaaende Oversættelse, og Forhandlingerne i det Würtembergste Kammer af 16 Febr. 1833, hvor det Spørgsmaal forekom, om Fabrikationen af Runkelroe-Sukkeret burde understøttes, da Udbyttet langtfra ikke svarede til de derpaa fra Statens Side anvendte Bekostninger? Paafaldende er det, at man har grebet sig saa stærkt an med at oprette Raffinaderier i Preussien, Østerrig, Böhmen, Mæhren o. fl. St., da Kyndige ere enige i, at det mindre heldige Udfald af Fabrikationen, som

oftest, er en Følge af Munkelroernes flette Bestaffenhed, og altsaa af et i denne Henseende slet Ugerbrug.

Jeg har saameget hellere valgt nedenstaaende Winne, som det kaster noget Lys over den tydske Ugerdyrknings Tilstand, hvor Trevangsbruget finder Sted — og der, hvor Statsstyrelsen ikke har kraftig virket gennem sin Tids sagdygtige Mænd, er dette nok almindelig endnu, ligesom de nyere Tiders Erfaringer ogsaa bevise, at intet har den kraftigt indgribende og hurtige Virkning til et forbedret Ugerbrug, som de Regjeringsforanstaltninger, der fremkaldes af en klog og luttret Anskuelse. — Det forekom mig tillige, at de isvrigt almindelige Grundsætninger, som her fremdrages, kunne for Tiden være anvendelige paa den sig i Danmark omgribende fristende Lyst til Rapsavl, hvor Mængden synes at ville bringe i Forglemmelse, at Rapsdyrkning altid bør være en Følge af et forbedret Ugerbrug, men aldrig kan lede til dette, men til det Modsatte.

Oversatteren.

Blandt nyere Foretagender i Landvæsen sfaget gjør for nærværende Tid Sukkerets Tilberedning af Munkelroer Fordring paa den største Opmærksomhed, og i Almindelighed seer man med spændt Forventning efter Resultaterne af de i Nærheden bestaaende Sukkerfabrikker.

Hvor vigtigt det er, at dette Foretagende

maatte lykkes, saavel for det almindelige Vel, som for Landvæsenet isærdeleshed, er let at indsee. Betydelige Summer gaae aarlig ud af Landene til det Fjerne for dette Product, hvilke ved dets hjemlige Fabrikation kunne bespares, ligesom ogsaa herved en Mængde Mennesker skaffedes Erhverv og Beskæftigelse. De Landsfrækninger, hvorpaa nu avles Roer, optage Pladsen for Cæd, hvis høiere Priis, ved en mindre Dyrkning, muligt herved, til Gavn for Producenterne, kunde fremtvinges.

For uden Tab at kunne indføre Sukkerfabrikation er den første Betingelse, at avle gode Roer og til billig Productionspris, og i de fleste Tilfælde er det hele Foretagende afhængig heraf, forudsat at man til den egentlige Fabrikationsforretning har en Mand med tilstrækkelig Kundskab og Indsigt. Men den blot practisk dannede Landmand savner hyppig rationelle Kundskaber, og det falder ham svært at bringe enkelte Forskrifter i Udøvelse og forene dem til et stenimende Heelt med de øvrige Grene af hans Bedrift. Hvad nytter det ham, at der bydes en Recept for ethvert vanskeligt Tilfælde, naar dog Hovedbegrebet om en hensigtsmæssig Bedrifts Organisation i det Hele mangler ham? De fleste Skrifter, der ere udfomne om Runkelroedyrkning, indeholde for største Deel practiske Anviisninger til Bredsaaening, Radsaaening, Plantning o. s. v., omtale fremdeles, at hertil udfordres et noget bindende, muldricht, ikke fugtigt, og reent Jordsmøn,

som er skjort og har en 10 Tommers Dybde. Alle disse Anviisninger, paa den dybe Pløining nær, som egen og Andres sørgelige og advarende Exempel affkræfter de Fleste fra, følger vor ikke rationelle Landmand punktlig, og skjøndt de vilde have ledet den Rationelle til det forønskede Resultat, saa avler dog bemeldte Landmand kun flette Røer. Efter hans Overbeviisning vælger han det bedste og reneſte Stykke Jord han eier; han holder det for godt og reent, men kun i Sammenligning med sine øvrige og Naboernes Jorder. Han gjødſker i sin Nøisomhed ret godt, men ogsaa forholdsviis, kort ſagt, han iagttager alle Forſkrifterne for Runskelroens Dyrkning, og dog lykkes hans Nøie ikke, dog kan han ikke glæde ſig over ſit Arbeide. Den ſædvanlige Landmand, ſom uden videnskabelig Veiledning ikke godt kan fjerne ſig fra den engang benede Veie, og ſom ſaaledes paatvinger ſit Trevangsbrug Sukkerroens Dyrkning, og anvifer den ſin Plads i Sommersædsmarken, vil aldrig med Fordeel kunne avle denne Røe. Den, ſom, hvilket hyppigt er Tilfældet, bruger mange Tønder Land til et Storqvægs Underholdning, og formedelt en indſkrænket Foderdyrkning maa kummerlig nære det Vinteren igjennem med Halm og en Haandfuld Hø, han kan ikke eie muldrikt, dybt gjennemgjødte og reent Jordsmon; hans Gjødning rækker neppe til at holde det gjødſkede Jordsmon frugtbart i 4 Tommers Dybde, Ufrudtet kan ikke qvæles af den tyndtſtaaende Sæd,

og paa alle hans Marker finder man det i talrig Mængde. Kommer nu hertil at man ikke forstaaer at bruge de Ugerredskaber, der udfordres til Dyrkningen af denne Plante, og lader de Arbeider, der skulle faae Bugt med det overhaandtagende Ufrugt udføre ved Haandarbeide, gjør dette denne Roes Dyrkning endnu kostbarere.

For at sætte Misgrebene i et klarere Lys, anføres den Maade, Landmanden i Almindelighed bruger at dyrke Sukkerroen paa, og de Hindringer, han paa denne Wei har at kæmpe imod, og først da skrides til en kort Fremstilling af en hensigtsmæssig Dyrkning. Jeg vælger helst denne Form, fordi det i flere Tilfælde er fordeeltigere for den Landmand, som søger Oplysning, naar han i videnskabelige Skrifter tillige bliver gjort opmærksom paa de Afveie, paa hvilke saamange paa forskjellig Viis vandre.

Med den Methode, strax at lægge Frøet i Rader paa Juren i Trevangsbrugets Sommermark, har jeg fundet følgende Bemærkninger at gjøre: efterat Hveden, hvortil der i det forangaaende Brakaar gjødskedes, var bleven høstet, blev Stubben styrtet og derefter pløiet 2 Gange førend Frøet blev lagt. Begge sidste Pløininger skete enten i Foraaret, eller og den første strax i Efteraaret og dybere end sædvanlig, den anden derimod i Foraaret. Frøet blev nu paa den tildeels raa Jure lagt saaledes, at der mellem 2 Rader altid blev en Pløiestrimmel ubesat, eller ogsaa blev der, paa den oppløiede og jevnhar-

vede Uger, draget Linier med Juretrækkeren en Alen fra hinanden, og i de derved dannede Render blev Frøkorntet lagt og trykket let ned, en halv Alen fra hinanden. Denne Maade gaaer hurtigt fra Haanden, og Roerne overlades nu Naturen. Men Veiret maa være tørt eller fugtigt, kommer Ufrudtet dog altid paa den urene Uger før til Groening end Roerne, og eftersom Uargangen og Jordsmonnet er til, voxer det freidigt og skjuler inden kort Tid den hele Mark. At harve vilde være om ikke umuligt, dog et besværligt Arbeide; thi inden man kom til Enden af 2den eller 3die Roerager, vilde den første igjen paany være bevoxet med Græs. Arbeidet vilde vare længe og koste betydeligt, man efterlader det derfor ofte og giver derimod smaa Grundbesiddere Tilladelse til at benytte det Brugbarste til deres Huusdyr og udsætter saaledes Markens Rensning forresten til den Tid Roerne skulle behakkes. Desværre voxer disse kun langsomt i Trængselen af det omstaaende Ufrud og i Skyggen heraf antage Bladbene en gul Farve. Endelig kommer Behaknings-Tiden i Juni eller Juli og tager sin Begyndelse med de Planter, som allerede ere saa flæmmelige, at de tydeligt kunne bemærkes af Arbeiderne. Dette er et betydeligt Arbeide, hele Overfladen er tilgroet med ofte $\frac{1}{2}$ Alen høit Græs, og paa sine Steder ere store Strækninger saa svært bevoxede med! Tidfler, at man ikke kan gaae derover, uden Frygt for at stikke sig i Benene. Endelig bliver Arbeidet sær-

dig, dog ikke uden at bruge Haandhafften. Man strider nu til at efterplante, deels paa de tomme Steder, hvor Froet ikke har spiret, deels der, hvor Arbeidernes Uagtsomhed under Behakningen har tilintetgjort Planten, og de tomme Steder ere ofte ligesaa mange, som de med Planter besatte. Efterplantningen tager meget bort af den Tid, Hoet gjør Fordring paa, og Skjondt man iler og desaarfag ikke anvender den fornødne Forsigtighed, bliver man ofte først færdig i Slutningen af Juli Maaned. Ved Behakningen bliver ikke hyppet, da Planterne ikke have den fornødne Hvide, og Marken bliver saaledes enten liggende i sin flode Stikfæls til Høst, eller faaer i alfsald en enkelt Hypping, dersom Roerne inden August Maanedes Udgang have saa store Blade, at de ikke bliv: tildækkede ved Hyppingen, hvilket alligevel maa blive Tilfældet med Efterplantningen. Betragter man endnu engang Mængden af disse forskjellige Arbeider, bliver det indlysende, at uagtet Jorden er skjernet i Overfladen ved Behakningen, maatte den dog ved den bestandige Trampen, Plantning, Hakning, selv ved Behakningen og Efterplantningen, være gjort liig et Fogulv og det saar meget mere naar man i travl Høst er gaaet til Høbjergningen, og derpaa under eller efter en Regn igjen fortsætter Plantningen og Behakningen; Hyppingen bliver da ufuldkommen og Voen ubetydelig, Skjondt der ofte i tørre Sommer og i Leerjord maa 6 stærke Trætoer for en Plov for at faae dem af

Jorden. Disse betydelige Hindringer, især den kostbare Opploining, finder vel kun især Sted ved den udtørrede Leerjord, imidlertid er der dog med ovennævnte beskrevne Dyrkningsmaade, selv paa mildere Jord, forbundet saa store Besværligheder, at Koernes Productionspræis ikke svarer til deres Godhed.

Med Bredsaaning paa Jorder, der staae nær ved saa flet Cultur, gaaer det endnu værre; den fornødne Harvning og Planternes Forrykning m. v. forøger og forsinker Arbeidet endnu mere, Jorden fasttrædes og Koerne mislykkes.

Fremfor disse tvende Metoder har det, selv paa ureen Jord, mangehaande Fortrin at plante ud paa Marken med Planter, der paa et andet Sted ere opelskede. Skjøndt Arbeidet gaaer noget langsommere, kan Marken dog tilbørlig renses medens Planterne groe til; disse tilvorne Planter raade siden ogsaa bedre med Ufrugt, meget Arbeide og Planternes Forrykning undgaaes længer hen. Dog har jeg ved denne Methode fundet følgende at udsætte: Udplantningen skee ved uøvede Folk, Planterne vare satte for nær hinanden, de lange Rodder krumsmedes i Jorden, ja jeg har endog seet, at de tynde krumsiede Rodender stak frem af Jorden ved Siden af Bladene. — Det er ikke alene en forvildet Jord og uforholdsmæssig store Kulturomkostninger, men isærdeleshed Mangel paa Plantenæring, som staaer Koernes heldige Fremgang iveien i saadanne Udsættelser. Foder og Gjødning ere væsentlige For-

nødenheder, og saalænge disse tvende Materialier ikke ere forhaanden i tilstrækkelig Mængde, bør det kun være et fromt Ønske at indføre nye Industriegrene.

Her opstaaer det Spørgsmaal, om ikke Sukkerfabrikationen selv byder et Middel til et fuldkomnere Ugerbrug, da der efter Roesastens Udpresning erholdes saavel Material til Foder, som til Gjødning. Dette kan dog kun under en fuldkommen Roedyrkning besvares bejaende.

Førend man bestemmer sig for at oprette en Sukkerfabrik, maa altsaa det øvrige Landvæsen være i sin Orden, og under saadanne Omstændigheder gaaer jeg nu over til de egentlige Kultur- Arbejder ved Roedyrkingen.

Efterat have udseet sig den Jord, som ved Beliggenhed og Jordsmøn er meest skikket til Roecavl, inddeeler man den, med Hensyn til det aarlige Forbrug, i bestemte Fald. Roehøsten vilde vel falde rigeligst ud naar denne Bæxt dyrkedes strax efter stærkt gjødte Foderurter, men for ikke at forrykke Vintersæden fra sin Plads, dyrkes Runkelroen først efter denne, og har Jorden hidtil været i god Kultur, dyb og muldrig, vil Runkelroens heldige Bæxt og Fremgang alligevel ikke lade noget tilovers at ønske.

En af de 2 følgende, med hinanden forbundne Dyrkningsmaader anseer jeg for hensigtsmæssigst.

Strax efterat Hveden er høstet, styrtes Stubben meget let, og omtrent 5 Uger derefter pløies 2den Gang til fuld Dybde. Ukrudtet har nu Tid til at komme frem før Vinteren, og bliver saaledes udryddet, deels af Frosten, deels af Harven i Foraaret. Man slipper nu aldeles for Foraarspløining og bruger blot den af v. Glick forbedrede Beatonfske Scarificator. Med en Sædafgrøde kommer meget Ukrudt til Modning, dette bliver nu formedelst Scarificeringen ikke igjen bragt til Overfladen, til Gavn for Koerne og betydelig Besparelse med ellers fornødne Harvninger. Nu deler man sin Koemark i to Dele, og i den af disse, som er mindst tilbøielig til Ukrudt, lægger man sit Frø i den behørig Afstand saa tidlig om Foraaret som muligt; dog før end dette skeer, maa man have udsaaet tilstrækkeligt Frø til Udplantning i sin Tid paa det andet Koestykke af Marken. Denne Udsaaening maa skee paa et Stykke Jord, der er gravet om Efteraaret, som er muldrig og ligger for Middagsolen. Medens nu disse Planter voxe til, bliver den endnu ubesatte Deel af Koemarken efter Fornødenhed scarificeret, og naar Planterne ere tjenlige udplantes de her.

Medens man er beskæftiget hermed, og endnu tidligere, vise allerede Planterne sig over Jorden paa det første Koestykke; hvor der nu skulde mangle Planter, enten fordi et enkelt Frø har savnet Spireevne, er blevet tildækket med formegen Jord, eller og anden Uagtsomhed skulde have fundet Sted ved

Lægningen, der er det nu Tid med det samme at plante efter med disse større Planter; thi vilde man hertil bruge dem, der paa samme Stykke hist og her i Raderne kunde staae for tætte, ville disse sidste ved denne Omplantning blive overvøiede af de andre, og da de saaledes end mere ved Hyppningen vilde overlæsses med Jord, opstod herved efter Omstændighederne et større eller mindre Tab. Paa samme Tid vil det og nu være fornødent at bruge Skuffelploven mellem Raderne, og, naar Planterne have naaet en passende Størrelse, at stille dem, som staae for tætte, fra dem, der skulle blive staaende*). I det Hele taget ville Roerne nu snart voxe til, saa at der med tilbørligt Mellemrum kan anvendes 2de Hyppninger i Løbet af Sommeren.

Paa denne Maade ville Haandarbejderne ved Sukferroens Dyrkning bedst fordeles, og være endte inden Kloverhøsten falder.

Skrevet i Bøhmen d. 28de Decbr. 1832.

J. Stark.

En Roe-Sukkerfabrik ved Siden af et sædvanligt fladt Markbrug forekommer mig som naar en Betler stoltserer omkring med en guldtræsset Hat. Det passer ikke sammen og vil tilsidst medføre et større Tab, om ikke det Heles Fald.

*) At have brugt Saaebøren, som faaes hos Mechanicus Bøeg, vilde nu her vise sig arbejdsbesparende.

Udsættelsen maa først sættes i ordentlig Kulturstand, før man kan tænke paa forædlede Producter; Brakken maa afstøffes, der maa avles tilstrækkelig Fodring og derved mere Gødning, først da kan man med Tiden lægge sikker Grund til en Sukkerfabrik. Dette er den naturlige, eneste sande Maade at forskaffe sig Roer paa til billig Priis, og altsaa ogsaa til med Fordeel at kunne fabrikere Sukker; og saalænge man ikke slaaer ind paa denne Vej, ville de nylig opstaaede Sukkerfabriker arbejde med Tab, indtil de tilsidst staae tomme.

E. André.

En lille Marsag Kan have store Sølger.

(Af Samme.)

Paa en Forretningsreise i Aaret 1833 kom jeg gjennem en Bye, i hvis Nærhed der var et betydeligt Stutteri. Af en Samtale i Gæstgivergaards den erfarede jeg, at flere end 28 Hingster og Hopper vare omkomne i mindre end 9 Uger, uden at man kunde forklare sig Marsagen til Sygdommen og den hurtige Død, eller finde noget Spor til samme. Den tilforordnede Overdyrlæge fra Hovedstaden havde i al denne Tid — istedetfor selv nøie at undersøge Hestene, Foderet, og hvad der ellers kunde lede til at opdage Sygdommen og udfinde Curen — siddet den meste Tid af Dagen ved Skrivebordet, eller ved Bordets Glæder, og forresten søgt at udgrunde Marsagen til Sygdommen og

dens Gang hos de ved Stutteriet ansatte Officiantere, hvorom han havde opskrevet hele Bøger Papir; men de arme Dyr døde ligesaagodt nu som før. Som en stor Ynder af Heste, og ikke ufyndig i Veterinairfaget, interesserede denne Historie mig, og jeg besluttede selv at besøge Stutteriet. Jeg henvendte mig der strax til en bedaget Staldkarl, der stod og lænede sig op til en Lade, og fortalte ham hvad jeg havde hørt i Gjæstgivergaarden. Deeltagende svarede han, at det virkelig forholdt sig saaledes, uden at Noget af dem kunde opdage Aarsagen til Sygdommen, som varede i 3—4 Timer, hvorpaa Dyret under heftige Mavesmerter strækkede Hals og Been ud og døde. Jeg lod mig nu oplyse om Fodringstiden, og hvorlænge derefter det kunde være, at en eller anden Hest yttrede Tegn til Sygdommen, og for det 3die, om man havde undersøgt Foderet og Høet? Svaret lød: at der fodredes Kl. 3 om Morgenen o. s. v. og at Sygdommen, naar den indfandt sig, rigtignok gjerne yttrede sig strax efter en Fodring. Høet blev sjelden undersøgt; dog havde man ved denne Leilighed efterseet enkelte Bundter i Stalden.

Jeg lod mig derpaa vise op paa Høloftet for at tage hele Beholdningen i Omsyn, og fandt Høet sundt, velygtende og tørt. Dog ved næriere Undersøgelse opdagede jeg Aarsagen til den hele Ulykke. Mellem det brede Græsstraæ, og selv fastflæbet til samme, fandtes hist og her enkelte Dyr af et eget

mig ubekjendt Slags, liig Skaldede Snegle, brune af Farve, tørre at føle paa, indvendig kjødagtige og af Størrelse som en udvoxet, Skaldet Havesnegl. Paa det mørke Loft kunde jeg ikke lægge Mærke til videre, og det var en Forseelse af mig, at jeg ikke medtog et Exemplar. Paa mit videre Spørgsmaal, om der i Høhøsten havde været mange Orme at see, fik jeg til Svar, at der dette Aar havde været meget Utsi paa Engene. Det var altsaa meer end rimeligt, at Hestene, ved at have nedslugt disse Dyr, havde paadraget sig Døden.

Havde nu den lærde Herre, istedetfor at svede sig fordærvet ved Skrive- og Spisebordet, anstillet en ordentlig Foder-Examen, vilde han snart have opdaget Aarsagen til Sygdommen, skaaet en Mængde herligt Papir, der bedre kunde have været anvendt, den hele Undersøgelses-Commission kunde have tilendebragt deres Arbejde paa et Par Dage, og betydelige Beføstninger været sparede.

Jeg kundgjør dette Tilfælde af en dobbelt Grund, for at vise:

1) at stor Lærdom og Forraad af Theorie ikke kan undvære flet og ret Menneskeforstand og Praxis for sikkert og hurtigt at naae Maalet, og

2) for at bringe i Erindring, hvor vigtigt det ved Stutterierne, og ved Qvægfodring i Almindelighed, er, noie at have Opmærksomheden henvendt paa selve Foderet, der har en saa væsentlig Indflydelse paa Dyrenes Sundhed og Velværen.

Maatte kun denne sande Fortælling tjene til at
stærke Biddet!

L***.

Middel mod Orme: Ødelæggelser.

I vindstille Veir lægger man ved Foden af de
angrebne Træer en Hoben smaat Straae, blandet
med Svovlstraade eller smaae Stykker Svovl, og
tænder Ild deri; men af og til maa man kaste en
Smule befugtet Straae derimellem, at Ilden ikke
skal slaa ud, men vedligeholde en jevn Røg. Naar
det saaledes har røget en halv Times Tid, falde
Ormene fra Træet i Ilden. Bliver der nogle til:
bage, maa Operationen gjentages.

Øversætterens Tillæg.

Disse Orme forlade tidlig om Foraaret deres
Æg og skjule sig mellem Træets Blade og Bloms-
ter, som de omspinde. Naar Træet staaer i Knop-
per, bore de sig ind i disse allerede i varme April-
dage. Er det tidlige Foraar varmt og fugtigt, saa
Knopperne udfolde sig raast, ere de mindst farlige.
Man har foreslaaet mange Midler mod dem, saa:
som: fra Juni til September at grave af og til
omkring Træerne i $\frac{1}{2}$ Alens Dybde, hvilket turde
være et af de virksomste Midler, da Puppen, som
paa den Tid ligger et Par Tommer i Overfladen,
bliver bragt saa dybt ned, at den vanskelig udvikler
sig. Fra Slutningen af Octbr. til medio Decbr.

tilraades ogsaa at ombinde Stammerne med Papir: og Læderstrimler, som oversmøres med Fuglelim. Naar nu den vingeløse Hun:Sommerfugl, som har udviklet sig, vil op i Træet at lægge sine Æg, klæber den fast paa Stammen og omkommer. Man maa fra Tid til anden gjentage Oversmørselsen.

Paa en dobbelt Stige, med en stor Pose om Livet, kan man og i passende Veirlig i Novbr. og Febr. Maaneder stryge Grenene rene for Nederne, som man samler i Posen og siden opbrænder. Man maa ved denne Operation ikke bryde sig om, ifald enkelte Grene skulde gaae i Løbet. Endelig maa man ikke udrydde Spurveene, og flittig opmuntre Børn til at fange Sommerfugle og samle Pupper.

Man har anbefalet som et simpelt Middel til at befordre unge Træers frodige Væxt, i April og November Maaneder at strabe Ureenlighed, Mos og død Bark lemfældig af med Mosskraberen af Træe, og siden børste Stammen og de fortrinligste Grene med en vaad Børste, eller gnide dem med grove uldne Lapper. Træets Uddunstning befordres herved, og man sætter det istand til gennem alle dets ydre Dele at indsuge Fugtighed og Varme. Man kunde vistnok ogsaa føie hertil, at Insecterne paa denne Maade ganske sikkert forstyrres, især om den anvendtes noget tidligere om Foraaret.

Grangé's Plov.

(Af Centralblatt für Landwirthschaft und verwandte Gewerbe, 1835.)

Grangé's Plov har gjort stor Opsigt i den nyeste Tid ved de store Fortrin man har tillagt den. Opfinderen er en Bondefarl ved Naven Grangé i Herrol i Departementet Vogeserne. Ploven har det Eiendommelige ved sig, at den gaaer i Jorden i lige Dybde uden at behøve Styrrer, samt at den ved Vendingerne kan føres over Jorden uden at gribe i.

Af Ugerdyrkningselskabet i Nancy blev Grangé tilkjendt en Medaille i Guld, og Landhuusholdningsforeningen i Carlsruhe forskrev Ploven selv. Men hvad modtog den? Et Uhyre paa 4 Centner, som end ikke i letteste Jord kunde trækkes af mindre end 4 Heste, altsaa kun brugelig i den allersværeste Jord, hvor den da rigtignok gik uden at styres. I denne Anledning skrives fra et Dievidne: "Grangé er atter vendt tilbage til landsbrugelig Plov og bærer flittig den ham nu for sin Opfindelse tildeelte Decoration af Vreslegionen."

I Deconomische Neuigkeiten 1834

berettes, at Grangé's Fortjenester i ovenmeldte Anledning vare almindelig anerkjendte i Frankrig og Tydskland, og at flere Landhuusholdningsforeninger havde meddeelt ham Medailler, foruden at den franske Regjering havde ladet ham tilstille 3000

Franker til Opmuntring og Fremfskridt paa den begyndte Bane. Derimod meddeler bemeldte Tidsskrift for samme Aar paa et andet Sted, hvorledes man ikke havde været tilfreds med, at Grangé alt havde forskaffet den i hans Hjem brugelige Plov en lettere og sikrere Gang, hvilket var forekommet for simpelst. Man forlangte at Grangé's Plov skulde i enhver Henseende være den bedste af alle Plove. En Titel, som: "den nye mærkværdige Plov, der ingen Fører behøver", dette var dog noget, som kunde gjøre Opsigt og lade formode noget Vidunderligt. Den stakkels Grangé blev nu, uden vistnok selv at have forestillet sig Sagen tydelig, ligesom imod sin Villie draget rask med af hans Beundrere, og maatte forfærdige en Plov efter en ganske ny Construction, kun med een Stjert og en Aas, som i Forening med Forkjærren skulde danne et ubevægeligt Heelt, der skulde arbejde bedre end alle andre Plove, lægge en jævnere og dybere Strimmel, vende Jorden bedre og gaae uden Fører.

Hr. Huzard — Sønnen — har i de franske Agerdyrknings-Annaler 1833 ladet indrykke en interessant Afhandling over den Grangé'ske Plov, efterat have bivaanet en Prøve, som blev foretaget i Nærheden af Paris.

Saalænge, siger han, Ploven ikke stødte paa nogen Hindring, gik den fortreffelig, men aldrig saasnart kom der noget iveien, førend dens Gang ogsaa blev aldeles slet, naar man ikke greb fat paa

Stjerten. Grangé støttede sig snart paa Næsen, snart stillede han Forkærren til venstre, snart til højre, og trættede sig derved mere, end ifald han havde holdt paa Stjertene af en Plov. Trods al hans Glid og Moie varede det dog længe inden Ploven igjen fik sin regelmæssige Gang og havde imidlertid leveret flet Arbeide. De tilstedeværende Bønderkarle loe, da de saaledes saae Ploven dandse paa den løse lave Jord ved Paris; men da han i et Jordsmon, der var fuldt af Steen, pløiede 7—8 Tommer dybt uden at holde ved den, indrømmede de, at dette kunde deres Plov ikke gjøre, og de vare de første, der greb fat paa Stjerten for at bringe Ploven atter i Juren, naar den gjorde en Afvigelse. Men uheldigviis fandt de da, at dette foraarsagede dem langt mere Umage end med deres egen Plov, hvis Næs bevægede sig frit paa Forkærren. Heraf følger, at Grangé's Plov kan udføre godt Arbeide, og gaae uden Styrer i svært og dybt Jordsmon til en Juredybde af idetmindste 5 Tommer, NB. naar ingen Hindring stiller sig iveien for den, men bringes den udaf sin ordentlige Gang, er dens Arbeide flettere end enhver anden Plovs, og der behøves langt mere Tid og Umage end ellers til igjen at bringe den i sin forrige Stilling. Dens regelmæssige Gang uden Styrer er saaledes et ugrundet Haab, og det bedste Raad man kan give Grangé er: atter at lægge sin bevægelige Næs paa Forkærren og give Ploven 2 Stjerte igjen, samt lade den

sædvanlige Plov beholde hans første hensigtsmæssige Forbedringer.

Efterat der paa flere Steder er talt for og imod Grangés Plov, synes man dog tilsidst at være bleven enig om, at den i Almindelighed er bedst i sin første Skikkelse, og at den ny construerede kun i meget concrete Tilfælde, og med stort Offer af Arbeidskraft, er anvendelig.

Over denne Plov er særskilt udgivet en Bog *).

Mærkelig forøget Jordværdi.

(Af Zeitschrift für die landwirthschaftliche Vereine, 1833.)

Som et Exempel paa, hvor høit saavel Grundværdi, som Jordindtægt kan stige, anføres følgende, passeret i Nærheden af Indsenderen:

En Mills Bei fra Friedberg i Storhertugdømmet Hessen Darmstadt ligger Flækken Oberrosbach, umiddelbar i Læ af Bjergkjæden Taunus, der herfra stiger iveiret. Paa Skraaningen af dette Bjerg købte Snedker Rosbach i Begyndelsen af dette Aarhundrede en halv Morgen Land for 2 Gylde, et Jordsmon, der formedelsk dets Ufrugtbarhed kun var lidet agtet. Her plantede han 18 vilde

*) Ved den i Septbr. 1834 foranstaltede offentlige Industri-udstilling her i Hovedstaden saaes ogsaa den Grangéske Plov, baade i Model og i naturlig Størrelse. Den eigner sig vel meest for Marskland, og skal være brugt ved Prees og nogle andre Steder i Holsteen, men med hvad Held er mig endnu ubekjendt.

Udg.

Kirsebærskud, hvilke han sidenhen forædlede med udsøgte, især tidlige Arter af Kirsebær. Nu, efter et Forløb af 30 Aar, ere disse 18 Kirsebærtræer, under vedvarende omhyggelig Pleie, saaledes voxet til, at Planterens Enke, efter Fradrag af Udgifter, har aarlig i Gjennemsnit ikke alene 35 Fl. i Indtægt, men er for Grundeindommen selv endog bleven budet 400 Gylden, uden at ville sælge den.

Denne Lykke har bevirket, at ikke alene andre Grundeiere forstørstedelen have forædlet de paa denne Bjergskraaning alt tidligere fremvoxede vilde Kirsebærtræer, men endog der have anlagt mange nye Planteskoler, saaledes at Flækken Oberrosbach alt er bleven saa berømt for sine Kirsebær, at Frugthandlerne fra Egnen af Marburg i Tyrstendømmet Overhessen tilvende dette Sted en aarlig Indtægt af 2500 Fl. for Kirsebær, som de hente herfra. Mange fattige Familier finde ogsaa Fortjeneste ved at plukke og i det Smaa affætte Kirsebær, og saaledes er nu ved Jordblanding og omhyggelig Dykning disse forhen lidet agtede Grundstykter stegne til en betydelig Værdi.

B...

Arabiske Geste.

(Af Deconomische Neuigkeiten, 1834.)

Følgende Esterretninger ville forhaabentlig ikke være uvelkomne, ifølge den almindelige Interesse som det arabiske Hestetillæg saameget gjør sig for

tjent til, isærdeleshed som Forædlings-Princip for det europæiske Hestetillæg.

Det høie Trin, det engelske Stutterivæsen staaer paa, skyldes alene arabiske Skikke. Det ligner næsten et Under, naar man betragter den hurtige og almeenudbredte Forbedring og høie Forædling, der er foregaaet med Heste; Opdrættet paa Landet i de preussiske Stater, hvilket man alene kan tilskrive Indførelsen af arabiske Heste i de herved saa berømt blevne Stamstutterier i Tracene og Neustadt og derved erholdte fortreffelige Stutterihingste. Würtemberg følger samme Forædlings-Princip. Det overordentlig gunstige Resultat af Søgningen efter arabiske Heste fra Hr. Baron v. Sechtig til Lengyeltothi*) i Ungarn har ogsaa godtgjort, at man

*) For 8 Aar siden overtog Baron F. denne Besiddelse i flet Tilstand med 2500 ordinaire Faar og neppe 100 Køer, og nu staaer der over 200 Heste, 500 Køer og over 10,000 forædlede Faar. I Epidsen for Hestene stod den berømte Hingst El Bedavi, som den ellers for den engelske Hest saa indtagne Baron Biel erklærede for Continentets hypperligste Hingst. Den blev i sit 11te Aar solgt til den franske Regjering for 1450 Ducater; desforuden folgtes til samme en 4 Aars Hingst og 5 ældre Hopper for 50,000 Franker og paa samme Dag afhændedes for det meste til ungarske Godseiere og Forpagtere 2aarige Hingstfæl for 200—300 Dukater, samt en 20 Stkr. 2aarige og ældre Hopper fra 100 til 400 Ducater.

kun paa arabiske Heste kan grunde Varigheden af et forbedret og forædlet Heste-Tillæg.

Det er en almindelig udbredt, men urigtig, Mening, at Arabien er særdeles rig paa Heste. Hesteavlen er kun indskrænket til faa frugtbare Græsgange, og de Beduiner, som beboe Landstrækninger af ringere Godhed, holde kun sjelden Heste. De fleste findes paa Arabiens, Syriens [og Mesopotamiens frugtbare Sletter og ved Bredden af Euphrat. I hele Arabien fra Euphrat og den syriske Grændse til det røde Hav og det indiske Ocean kan idethøieste regnes 50,000 Heste. Den skønneste Race af ægte arabisk Blod træffer man i Syrien, og især i Haurans Sletter; her kjøber man fra første Haand de meest udmærkede Heste i selve Arabernes Leire, der her ved tidligt Foraar findes opslaaede. En Beduine (fra Mesopotamien, thi disse og Kurderne have alene flere Heste, end alle arabiske Stammer tilsammentagne) beqvæmmer sig vanskeligt til at sende en god Hest til et fjernt Marked, med mindre han er forvisset om at kunne sælge den. I Almindelighed kan man antage, at kun Den kan forskaffe sig Heste af første Rang, som gjør sig den Uleilighed at kjøbe dem paa første Haand. De bedste Racer komme sjelden til det indiske Marked i Bosra (Basfora). De ere her kjøbt paa anden Haand af arabiske Hestehandlere. Damascus er ellers det Sted, hvorfra man bedst driver Handelen, og naar en europæisk Magt ønsker, til en forbedret

Hesteavl, at forskaffe sig ægte Arabere, maa den her etablere et Huus til at opkjøbe diſſe. Kun ſaa ægte Arabere af god Race, og endnu mindre af den bedſte, ere hidtil komne ſelv til England, de Fleſte ere Berbere, Egyptere eller ſlette Syrier. I Syrien gives der 3 forſkjellige Hesteracer: den ægte Araber, Turkmanen og Kurden, hvilken er en Blanding af de 2 forſte; Araberen er for det meſte lille, men næſten altid udmærket ſmukt ſtabt.

Beduinerne inddele deres Heste i 5 forſkjellige Slægter, ſom efter Sagnet ſkulle nedſtamme fra Profetens 5 Yndlingshopper: Laens, Manekene, Kohenl, Saklawy og Diulff. Fra diſſe 5 Hovedracer udledes en Mængde forſkjellige Familier. Enhver Hest der hører til en af diſſe Hovedracer, og udmærker ſig ved Hurtighed og Skjønhed, kan atter ſiſte en ny Familie, ſom opkaldes efter den. ſaaſnart der fødes et Føl af ædel Race, tilkaldes ſædvanlig nogle Vidner, i hvis Nærværelſe der bliver udfædte en Atteſt, der tilkjendegiver dens Lød og Mærker, ſamt Navnet paa dens Fader og Moder, ſom f. Ex.:

"I den barmhjertige Guds Navn alle Skabningers Herre! Fred og Velsignelſe over Muhamed og hans Familie og Tilhængere til den yderſte Dag, og Fred over alle dem, ſom læſe denne Skrift og forſtaaе dens Betydning:

Nærværende Document betræffer det graabrune Hingſtføl med fire hvide Sotter, kaldet Obeyan, af

Saklawys ædle Race, dets Hud er blank, og reen som Mælk, og det ligner Hine, om hvilke Profeten sagde: "Et ædelt og stolt Spand Heste er en sand Rigdom" og om hvilke Gud har sagt: "de vare Stridshingste, som tidlig om Morgenens styrtede ind i Slaget og sprængte imod Fjenden med prustende Næseboer", og Gud har talt Sandhed i denne uforlignelige Bog. Faderen til dette Føl er den fortræffelige Brune, kaldet Merdschan, af Racen Koheylan; Moderen er den berømte hvide Saklawy-Hoppe, bekendt under Navnet Dscherna. Nærværende graabrune Saklawy-Føl er nu kjøbt af Choschrun, Emaheyts Søn, af Stammen Zebæa, en Anefer-Araber. Efterat have taget alt nøie i Diesyn, sværge vi ved vort Haab om evig Salighed, ved vore Punge og ved vor Scheiks, Heste-Besidderens, Wiisdom, at benævnte graabrune Føl er ædlere endnu end dets Fader og Moder.

Dette bevidne vi efter vor bedste Skjon ved dette kraftige og fuldkomne Document. Takket være Gud, Afskabningens Herre!

Skrevet d. 16de Setår i Aaret 1223".

Bidnernes Navne.

Egentlige Stamtabler gives ikke, da man forudsætter, at enhver Araber ved Tradition kender det rene Blod hos hele Stammens Tillæg. Ogsaa gjøres det sjældent fornødent, da Tusinde kunne bevidne den ægte Fødsel. Kun naar en Hest skal

bringes til et stort Marked i Nærheden, bliver et Stamtræ udfærdiget.

Araberne ride næsten idelukkende Hopperne, og sælge Hingsterne til Stæderne i Nærheden og til Fellahs s: Ugerdyrkerne. Prisen paa en arabisk Hest i Syrien er fra 100 til 200 Gyliden. De meest Udmærkede, hvoraf der i en heel Stamme ikke gives over 5 eller 6 og i den hele Drken til Grændserne af Syrien neppe 200, gjelde imidlertid paa rette Sted fra 500 til 2000 Gyliden. Af disse sidste er maaskee endnu ikke endog kun een Eneste kommet til Europa. Den nederlandske Consul Maasseyk kjøbte i Aleppo 20 arabiske Heste til Napoleon, men han gav ikke over 800 til 1000 Gyliden for Stykket, medens man ikke mangler Exempler paa, at selv en Araber har betalt en berømt Hest med 5000 Gyliden. En Emir, Maalys, eiede en Redschid-Hoppe, for hvis halve Liv han havde givet over 4000 Gyliden. Naar en Unese har en Hoppe af udmærket Race, lader han sig nemlig meget sjelden bekvemme til at sælge den, uden at forbeholde sig det Halve eller Totrediedele af Eiendomsretten. Har han solgt det Halve, tager Kjøberen Hoppen med sig, men indgaaer den Forpligtelse, at reservere Sælgeren det første Hoppeføl, eller ogsaa selv at beholde dette og levere Moderen tilbage. Har Araberen kun solgt en Trebiedeel af sin Hoppe, tager Kjøberen denne med sig, men maa tilbagegive Sælgeren i sin Tid Hoppefollene for 2 Aar, eller et af

disse og Moderhoppen. Handeler af dette Slags ere hyppige, og derfor ere og berømte Heste for detmeste fælleds Eiendom for 2 eller flere Arabere. Undertiden sælges ogsaa Hopperne under den Betingelse, at det Halve af det Bytte, den Mand gjør der rider dem, tilfalder Kjøberen. Den Erbødighed Beduinerne vise udmærkede Heste, grændser til Forgudelse. Et Exempel maa tjene til at oplyse Europæerne om hvad der ellers vilde forekomme dem utroligt: En Trop Druser tilhøst angreb i Sommeren 1815 et Antal Beduiner i Hauran og drev dem tilbage til deres Leir, hvor nu hine af den overlegne Magt bleve angrebne og slagne saa nær som Een, der undskydede. Vel forfulgte flere af de hurtigt ridende Beduiner ham; men hans Hoppe, skjøndt allerede trættet, vedblev at rende i flere Timer med samme Hurtighed, og kunde ikke indhentes. Førend nu Beduinerne opgave Jagten, raabte de til ham: at de vilde skænke ham Livet og fri Afmarsch, naar han blot vilde tillade dem at kysse Panden paa hans herlige Hoppe. Da han vægrede sig herfor, holdt de op at forfølge ham og raabte: Gaae da, og naar Du har vasket Fodderne paa din Hest, da drif Vaskvandet!

Beduinerne lade ikke deres Hopper bedække, før de have fyldt deres 5te Aar. De Fattige, som trænge til Pengene for Søllene, kunne i Almindelighed kun oppebie det 4de Aar. Dette Folk lader aldrig et Føl, som fødes, falde paa Jorden, de op-

fange det i deres Arme og kjærtegne det flere Timer medens de vaske og stryge de spæde Lemmer, og omgaaes i det Hele dermed, som kunde det være et Barn. Sidenefter sætte de det paa Jorden og udspeide med en særdeles Opmærksomhed dets svage Skridt, idet de slutte fra deres tilkommende Ledsa- gers første Bevægelser til dens tilkommende Fortrin og Feil. Umiddelbar efter et Føls Fødsel binde Araberne med en Traad dets Øren sammen over Hovedet, for at bewirke at de faae en smuk spids Stilling; tillige trykke de Halen iveiret, og træffe ogsaa andre Forholdsregler for at det kommer til at holde den i opret Stilling. Føllet bliver hos Moderen i 30 Dage, derefter vænnes det fra og overleveres enten til Kjøberen af Moderen, ifald han har forbeholdt sig en Deel af Eiendomsretten, eller Eieren selv opammer det med Kameelmælk. I 100 Dage efterat det er vænt fra, gives det ingen anden Næring end denne, selv Vand maa det ikke faae at drikke. Herefter gives det daglig en bestemt Portion Hvede, som koges i Vand, først kun en Haandfuld, lidt efter lidt bestandig mere, hvorhos Mælken dog bestandig endnu bliver Hoved- næringen. Dette varer undertiden 100 Dage, i hvilke det bliver Føllet tilladt, at afæde det om Zel- tet voxende Græs, og at drikke Vand. Er nu denne Periode ogsaa overstaaet, gives Korn, og slaar Kameelmælken til, da hver Aften ogsaa af denne.

Enhver Unese, der bringer et 2 eller 3 Aars Føl

til Marked i Syrien, forsikkrer at det aldrig har faaet andet end Kameelmælk, hvilket er en aabenbar Usandhed, da de arabiske Føl i den syriske Ørken aldrig blive nærede med Mælk længer end de første fire Maaneder. Redschid:Araberne give deres Heste hverken Korn eller Hvede, men lade dem afgræsse Ørkenens Urter, og drikke saameget Kameelmælk de ville, hvortil de dog endnu føie en Deig af Daddeler og Vand. De Rige give deres Heste endog Rjød, baade raat og kogt, og især naar de skulle gjøre en lang Reise. Den tyrkiske Statholder truede engang en Mand i Hamah i Syrien med at ville berøve ham hans Yndlingshest, hvorpaa denne i 14 Dage i Træk ikke gav Dyret andet end stegt Svinestjød; herefter blev det i nogen Tid saa vildt og ustyrligt, at Bedkommende frafaldt sit Ønske.

Araberne holde deres Heste hele Aaret igjennem i det Frie, aldrig, selv i Regntiden, seer man en Hest under Eierens Telt, hvilket saa ofte er Tilfældet hos Turkomannerne. Hesten, som Rytteren, vænnes til Aarstidens ugunstige Veirlig, og under en ikke forfinet Pleie er Sygdom meget sjelden blandt Hestene. Indtræffe Sygdomme, hæves de ved Brænden. I Egypten saae den berømte Reisende Johann Ludwig Burckhardt — hvem disse Optegnelser skyldes — en Hest, der havde den Bane at ville bide, og som paa en meget besværlig Maade blev afvænt hermed. Man lod den et Par Gange bide i et Stykke hedt Bedestjød, hvorefter den aflod

med denne flemme Bane. Araberne strigle sjelden deres Heste, og have de gjort et stærkt Ridt nd, ride de saa langsomt som mueligt hjem. Fra det Dieblif en ung Hest er bleven brugt til Ridning, der sædvanlig finder Sted efter det 2det Aar, kommer Sadeln sjelden af Ryggen. Vinteren over gives den et Dækken, om Sommeren aldrig. De Arabere, som ikke eie Sattel, bruge et udstoppet Lammeskind, og sædvanlig rides der uden Stigbøile, ligesaaalidet bruger man Løile, men styrer kun ved Grimen. Den arabiske Hest er overordentlig sagtsmodig, og har kun sjelden Feil, den behandles aldrig som Slave, men som sin Herres Ven. De Kunst, man i Europa bruger for at besnære Høbere, ere fremmede for Araberne; man kan ubekymret forlade sig paa deres Ord. Selv den simple Omstændighed, at kjende en Hests Alder paa Tænderne, er der kun Faa der veed. Jeg saae engang en Hoppe i Munden — fortæller bemeldte Rejsende — og strax troede Eieren og hans Venner at jeg vilde forheje den; men da de hørte at man paa denne Maade kunde kjende en Hests Alder, forlangte de strax at jeg ogsaa skulde syne deres Tænder og sige dem deres Alder. Araberne have den Overtro, at mange Heste forud ere bestemte til Ulykke, og at der tidlig eller sildig forestaaer deres Eiere visse Ulykkestilfælde, som ere antydede ved bestemte Tegns paa Hestens Liv. Saaledes betyder en hvid Plet paa den høire Side af Halsen paa en Hoppe, at